

*Bông hoa kì u dĩ m trên cành b oanh khùng giầy vò ... Con oanh khùng không h gĩ gìn
bông hoa kì u dĩ m*

Vua Quang Trung và Công chúa Ng c Hân. Tranh: Cu c s ng Vi t

Ti LI U Đ C BI T: Đ C T ĐÊM TÂN HÔN
C A VUA QUANG TRUNG VÀ NG C HÂN

L i d n c a Lâm Khang ch nhn:

Th a ch v , tôi cũng đã t ng nhi u năm ng p l n trong kho sách Hán Nôm, cũng b n tâm tra c u các th t ch c v các chuy n "nguy t hoa hoa nguy t" đã nhi u phen, song ch a bao gi có đ c may m n nh Tam Uyên Tr n Quang Đ c Nhã Nam. Tr a hôm qua, đ c Chuy t Chuy t Tr n Tr ng D ng ph r ng có cái này hay l m, bèn đ ng l i s nh Hàn Lâm vi n đ truy v n. Chuy t Chuy t k câu chuy n – mà ch v s xem đ i đây. Tôi choáng quá!

Lúc y, tr c m t không có th t ch, nên Chuy t Chuy t ph i dùng c đôi tay và c toàn thân đ mô t nh ng đ i u mà chàng đ nh t . Tôi càng choáng h n!

Sáng nay, t i Th kh Hán Nôm vi n, b n tôi g m: Tam Uy n Tr n Quang Đ c, Chuy t Chuy t Tr n Tr ng D ng, U C c khách Tô Lan cùng nhau m 3 v n b n ch Nho đ đ i chi u và xác minh xem Tam Uy n có vì vui chuy n mà t thù thừa thêm ch nào không. Qu th c là đúng nh bài c a Tam Uy n, không h có sai nh m gì. Kíp khi y, Kim Anh n sĩ cũng có m t, bèn đ c b n tôi m i vào làm ch ng!

Đêm tân hôn c a Hoàng đ Quang Trung 33 tu i, còn Ng c Hân công chúa v a 16 tu i. Tr i đ t! Trai anh hùng g p gái thuy n quyn!

V y đã đ ch ng, m i ch v th ng th c áng văn ch ng “vô ti n khoáng h u” này. Xin đa t Tam Uy n Tr n Quang Đ c đã ng cho Nguy n Xuân Di n-blog đ a v h u ch v b n ph ng. Xin đa t Chuy t Chuy t Tr n Tr ng D ng đã có bài d ch ra th ngay trong tr a nay đ kíp h u ch v .

D i đây là nguyên văn chép t Tr n Quang Đ c-Blog:

Vi t Nam đ nh t dân thi Tây S n hành

Tam Uy n Tr n Quang Đ c

B a tr c trong lúc d nhàn, m có tìm đ c cu n T n Ông di c o (mang ký hi u A.2157) c a danh sĩ thi i Lê là Tr n Danh Án. Đ c đ n bài Tây S n hành thì qu th t h i hùng chi th m. Ông này là tôi trung c a nhà Lê, kiên quy t b t h p tác v i tri u Tây S n, th y chung coi Tây S n là gi c m i, th m chí t thái đ thù h n và ph t u t khi vua Lê g công chúa Ng c Hân cho Quang Trung Nguy n Hu . Nay đ c Tây S n hành m i càng th y rõ đ i u đó. Có đ i u, t ý t đ n ngôn t trong bài th này đ u h t s c dân b n x ng b y, càng ng m càng th n cho k m c ao áo dài. Xét t c chí kim, văn ch ng n c nhà ch a có áng dân thi nào đ ng so sánh đ c. Nay xin t m phiên âm d ch nghĩa ra đây, r i sau xin các b c thi n Nôm chi quân t cùng di n ra th qu c âm v y. (Bài th này còn đ c chép trong cu n Thù th danh th mang ký hi u VHv.2239 và cu n Danh nhân văn t p mang ký hi u VHv.2432)

,

Chào anh em,

Chào anh em,

Chào anh em,

Chào anh em,

Chào anh em,

Chào anh em,

Chào anh em,

Chào anh em,

Chào anh em,

Chào anh em,

Chào anh em,

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

00000000000000000000000000000000

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Phiên âm

TÂY SƠN HÀNH

Thời, Nguyễn Công Nhạc đến Tây Sơn Nguyễn Huệ bình lại Kinh thành, Công Hoàng hoàng đế
đã Ngồi Hôn công chúa họ giá Nguyễn Huệ, công hầu u thơ tác.

Hỡi vũ trụ bình nhàn bách niên, Thâm cung xuân sắc tía thuyên quyền

XXXXXXXX Yên hồng cớ m nh c nhân nhữn dĩ c, Thi n thúy hoa nhân dĩ p m ng tr n

XXXXXXXX B t th th n tiên vô dĩ ng u, Kh kham ph ng c nh h t u liên

XXXXXXXX Sa song t ch m ch mai hàm tuy t, Thúy ng ly phi li u kh n yên

Hoa s lan san xuân dĩ hĩ, Tàn anh l c nh t ng kham liên

Đông đông hà x thành biên c , Y t tr n m n t c Tr ng An l

C c h ph ng toàn ch n dĩ p phong, Thâm xuân h t dĩ m thôi hoa vũ

Tu my vô dĩ m kh ng nguy thành, Thoa phi n t ng thân dĩ kiêu l

Thiên v ng t ph th ng công phi, B t t m th ng hoa l ng ch

Tôn vinh quý s ng dĩ i thiên hoàng, Dĩ n sính liêm nghi u dĩ c s

Vân th y sô tùng thúy la, Phong l u t n t ng phân thân tr

Ph n phu kì u t t n phi th ng, Đô nhân kì n gi hô vi ph

Nhân tĩ n tân lang nh nh t kh u, Thĩ p kì n tân lãg tr y song th

Y th ng m n l n ng thù ly, C t t ng lãg t ng bì tr u c

Đính th ng cao đôi Tr ng Giác cân, Thoái gian b t tr c Hàn Tín kh

K trung nh t v t v ng nguy nhiên, Tr c dĩ t chi trì vi ngũ

□□□□□□ Tinh t cao tăng ng t t a vong, Đ ng nh b n t ca thân vũ

□□□□□□ B t ngôn b t t u b t ôn t n, Đ i h ng nh t thanh l t nh h

□□□□□□ Thiên quân phi t n c tô hung, N l t la qu n phi tuy t c

□□□□□□ Th v t thù tri gi i thích nhân, H t hàng sáp nh p ôn nhu h

□□□□□□ K u hoa chi th ng cu ng oanh nhu, Cu ng oanh b t vi k u hoa h

□□□□□□ Hoa m c trùng trùng l t tăng thanh, Diên lô phi n phi n phi yên l

□□□□□□ Nha gi o nh c chiêm hãn nh du, Lo n đ o h tr u t b t tr

□□□□□□ Tu du qu n đ i l c tân h ng, Ám đ m xuân trù phiên k đ

□□□□□□ Th p thân l ng kh ng t liên hoàn, Thu n t c thông thành nh t đ i khuyên

□□□□□□ Quy n nhu đ m duy t h t kinh ng c, Hàng ma b t tr bán văn t n

□□□□□□ H c ám ký phi t n đ b ch, Oanh vu h u c i c u th i viên

□□□□□□ Hô hoàn nã úng nĩ u nhĩ t nĩ u, Nĩ u thĩ y chi thanh nhĩ phi tuyĩ n

□□□□□□ Phi tuyĩ n lĩ m dĩ m khĩ bĩ t phĩ n, Dĩ ng phong dĩ lĩ c đào hoa phĩ n

□□□□□□ Đào hoa kĩ u khĩ p bĩ t thĩ ng phong, Phong lĩ m hoa hĩ n do giác quyĩ n

□□□□□□ Doanh doanh lĩ u cĩ t sũ u tam phân, Trĩ p trĩ p tĩ ng la khoan nhĩ t bán

□□□□□□ Đĩ sũ tuy nhiên bĩ t sát nhân, Mĩ vũ trĩ u vân an thĩ c lĩ n

□□□□□□ Tĩ tòng kì khĩ đĩ c kì hoan, Hoan hĩ u khĩ c vong cĩ u khĩ gian

□□□□□□ Bĩ t hoĩ n ngĩ ông huy dĩ u sáp, Dung dung đào lĩng trĩ ng bình than

□□□□□□ Tĩ cúc hĩ u mô thám hoa tĩ y, Oanh bĩ t dĩnh thoa dĩ p bĩ t lan

□□□□□□ Ngĩ c dĩ ng hĩ ng tao thĩ t hĩ i tu, Thĩ ng lâu hĩ nĩ u viên đoàn đoàn

□□□□□□ Phong tình dĩng dĩ ng hoa tâm cĩ p, Khĩ ng phóng đông quân khoĩ nh khĩ c gian

□□□□□□ Man nhân lão thĩ c đa cao hĩ ng, Bĩ t hĩ i khĩnh thĩ u chĩ hĩ i toàn

□□□□□□ Phù thĩ thanh vân nhĩ quá khách, Nhĩ t sinh kĩ dĩ thác xuân miên

Khâm trừ l c x vô di h , Si tu n không danh ng ng c nhan

B t k n c m c chi ph n đ i, Tây bình kh h u k nhân hoàn

Thùy t ng th v ng t mu i, Giá lang c p t o giá Tây S.n

D ch nghĩa:

TÂY S N HÀNH

B y gi , Nguy n H u Ch nh đ n quân Tây S n Nguy n Hu t i Kinh thành, Hoàng đ C nh H ng g công chúa Ng c Hân cho Nguy n Hu , cho nên có bài th này.

B cỡi thanh bình đã hai trăm năm

n i thâm cung xuân s c, ng i đ p b khóa ch t

Cô đ n n m trên n m g m h ng t i

Say gi c m ng b m d i l p áo hoa biêng b c

Không ph i là th n tiên không có ng i sánh đôi

□□□□□□ Mà cảm c nh th ngây b ng v ng lòng l u luy n

□□□□□□ Song the hieu qu nh, bông mai đ m tuy t

□□□□□□ V n uy n sâu th m, l u ám khói s ng

□□□□□□ Mùa hoa đi qua, xuân cũng đã h t

□□□□□□ Cánh hoa tàn, t mành buông, th t là đáng th ng

□□□□□□ Tùng Tùng! Đâu đó vang lên t ng tr ng ven thành

□□□□□□ Lũ r K t đ n, b i mù kh p Tràng An

□□□□□□ Ch a cu i hè mà đã có gió lay lá

□□□□□□ Đ ng xuân chín mà b ng lác đác g t m a b t hoa.

□□□□□□ Đ ng mà rêu không có gan g i đ c cung thành

□□□□□□ Đ b c qu n thoa ph i gán thân cho g c m nh

□□□□□□ Con gái Thiên v ng ph i làm phi cho Th ng Công

~~~~~ Nào ph i b c chúa hoa t m th ng.

~~~~~ Đ t lòng tôn vinh đ i v i hoàng t c

~~~~~ Sính l cùng nghi th c h t s c đ c b t

~~~~~ Ng a xe nh mây n c, tùy tùng m c toàn g m vóc

~~~~~ Đám phù r phong l u, áo mũ xênh xang.

~~~~~ B n phu qu t, phu khiêng k u đ u l lũng

~~~~~ Ng i kinh đô th y đ u g i là ‘cha’

~~~~~ Ai cũng hâm m chú r

~~~~~ Còn cô dâu trông th y chàng r thì buông đôi tay.

~~~~~ Qu n áo thì s c s diêm dúa, g ng nói thì tr tr

~~~~~ Đáng đ p ngang tàng, da đ nhẵn nhúm

Trên đ u ch t cao cái khăn c a Tr ng Giác

G a chân không m c cái qu n c a Hàn Tín

bên trong, m t v t trông r t nguy nga

Cùng v i t chi, s ng s ng thành năm ng n

Lúc tỉnh l ng, g ng nh cao tăng nh p t a

Lúc đ ng đ y, t a nh võ b n v a hát v a múa

Ch ng nói ch ng c i ch ng t t n

G m l n m t t ng, mãnh li t nh h

Nghìn cân sà xu ng, ch m h m chi m b ng c nh b

T c t i xé rách chi c váy là đang che c p đùi t a tuy t

V t này ai cũng b t là có th đâm ng i

Ngúc ngo c r i ch c vào cánh c a êm m

~~~~~ Bông hoa ki u di m trên cành b oanh khùng giầy vò

~~~~~ Con oanh khùng không h g gìn bông hoa ki u di m

~~~~~ L p l p màng hoa, tĩ ng xé v i

~~~~~ M nh m nh lò chì b c lên nh ng ng n khói

~~~~~ Răng nghi n, xác th t rung, m hôi nh d u

~~~~~ N n b a, rút qu y, làm không d ng

~~~~~ Phút ch c, gĩ t h ng trình r t trên d i váy

~~~~~ Âm th m m y đ xuân qua

~~~~~ Trên thân thi p hai l t a vòng khâu

~~~~~ Trong nháy m t thông th ng thành m t h c l n

~~~~~ Vén áo lót ki m tra b ng kinh ng c

□□□□□□ B s bóp không đáng giá n a xu

□□□□□□ Thâm tím, không còn màu tr ng x a kia

□□□□□□ Méo mó, khác r i kh i tròn th□□ tr□□ c

□□□□□□ G i a hoàn b ng ch u n□□ c đi t□ u m□ t cái

□□□□□□ T□ ng n□□ c t□ u nh□ dòng thác tuôn

□□□□□□ Dòng thác sóng sánh m□ t đi không tr□ □ i

□□□□□□ Ng□ n gió th□ i r□ ng cánh hoa đào

□□□□□□ Hoa đào k□ u di□ m, kh□ p s□ , không ch□ u n□ i gió

□□□□□□ Gió ng□ t, h□ n hoa còn th□ y m□ t □

□□□□□□ Vóc l□ u gày đi ba ph□ n

□□□□□□ Áo □ a g□ p r□ ng m□ t n□ a

□□□□□□ V□ c này tuy không đ□ n n□ i ch□ t ng□□ i

□□□□□□ Nh ng c s m mây chi u m a sao l i không nát bét ch

□□□□□□ T khi ch u cái kh l lòng l i đ c cái s ng l lòng

□□□□□□ Sau khi s ng l i quên h t n i gian kh ngày x a

□□□□□□ Ch ng lo ông chài khua chèo b rít

□□□□□□ Sóng đào bát ngát dâng ng p b cát ph ng

□□□□□□ V c bên trái, s bên ph i, thăm dò nh hoa

□□□□□□ Con oanh ch ng ng ng lu n, con b m ch ng ngấn c n

□□□□□□ Ng c ng a, h ng gãi, không còn th n thùng

□□□□□□ Trên ôm, d i si t, cu n l i tròn vo

□□□□□□ Cu c phong tình tràn ng p, lòng hoa b m háo h c

□□□□□□ Ch s r i ‘chúa hoa’ trong kho nh kh c.

man di th t thà, r t nh u khi lên c n h ng

Ch b t đâm dùi, ch không b t nh nhàng ve vu t

C nh đ i mây n i, t a nh khách qua đ ng

C đ i đ c m y lúc h ng tr n gi c xuân

Thú chẵn g i không phân b t ng i Kinh, ng i r

Sĩ ngậy chu c l y danh hảo, ng i ng c l m

Không th y đấm ph n son C m C sao

Sau khi quân Tây S n đi, có m y th ng quay l i?

Ai n y hãy đem v c này nói rõ v i ch em:

L y ch ng thì c s m l y b n Tây S n y.

Ngu n: Tr n Quang Đ c-Blog

D i đây là b n d ch th c a Chuy t Chuy t Tr n Tr ng D ng:

Cõi thanh bình hai trăm năm l

Ch n thâm cung khóa tr đ ng t

G m t i phô nét h ng h

Áo hoa biêng b c, b th [1] gi c xuân

Khách th n tiên ch a l n sánh m ng

Lòng th ngậy ch t đ ng t v ng

Song mai tuy t đ ng chán ch ng

V n hoa thăm th m khói s ng l u b

Hoa đã r ng xuân h cũng h t

Xác còn buông m y nét t s ng

Tho t thôi tr ng đ ng biên c ng

Bao nhiêu r m i ng p đ ng Trầ ng An

Bu i cu i mùa gió man lay lá

Đ ng xuân h ng m a rã nh hoa

Mà rêu tr n h t đâu mà?

Đ cho má ph n ph i ra gán mình

Thân công chúa thành linh thi p gi c

Thân y đâu ph i b c t m th ng

Hoàng cung qu c s c thiên h ng

Thì thôi s m l t n đ ng r c đi

Xe nh n c ng a phi giăng g m

Phù r trông cũng th m xênh xang

L lù ng tôi t khiêng sang

Lê dân K Ch bằg hoàng xuýt xoa

Hâm m ng m chàng ta r quý

Nàng Ng c Hân g t l xuôi tay

Ng i đầu tr tr th này

Da th i nhấ nhúm, dáng rày[2] nông nghêh

Khăn v i áo xông xêh diêm dúa

G a hai chân không kh lão Hàn

Bên trong m t v t hiên ngang

Ngũ chi s ng s ng nh đang th ng tòa

Khi lúc l c t a là nh y múa

Ch ng nói nắg s n s xông ra

C p g m hùng h chu choa

Nghìn cân sà xu ng m t tòa thiên nhiên

Xé to c váy gi m n ngà ng c

V t này ôi đã x c thân hoa

Xăm xoi ngúc ngo c vào ra

Oanh hùng kh c t ng, hoa dà dà son

Ôi giày xéo hoa don v t vấ

Nh y non t rách tã còn dẫu

H i hùm b c khói trên đ u

Th t rung rãg nghi n nh d u bơi thân

Ch c b a đâm qu y t n v n

G t h ng c gi m y l n n p voan

Âm th m b y, m u xoan vu t m t

Nh y thu nào e p xinh xinh

Tho t thoi hoang hoac thân[3] mình

Nhìn xem xiêm áo th t kinh r ng r i

Thân vàng ng c đáng th i n a c c

Màu trinh nguyên đã m t v x a

Ng c non méo mó d t d

Bu n c n đ xu ng m t b thác tuôn

Thác đã tuôn cũng khôn nứ l i

Cánh hoa đào gió tãi nào vun

E r ng gió gi t chẳng d ng

H
n hoa m
t bã vô ch
ng b
y hoa

Thân l
u y
u ngọt ba ph
n đ

Xiêm y thay, thít ch
a v
a thân

Mây m
a đã giải phong tr
n

Tuy chẳng m
t m
ng, cũng đ
n nát tan

Càng đau l
l
i càng s
ng l

S
ng này thôi cũng h
đau kia

Chèo khua ch
ng ng
i g
y chìa

Sóng đào bát ngát dâng kìa bãi xa

Đôi trái c
m xuýt xoa kia n

Oanh chẳng ng
ng, b
m t
ngu
n yêu

Ng
c ngà ng
a ngáy h
ng phiêu

Trên ôm d i s t còn đâu th n thùng

Cu c phong tình b m hoa háo h c

Ch ng n r i m t lúc m t giây

Vũ phu h ng đ ng dâng đ y

Vu t ve ch ng đoái, cu c c y quen chân

C nh mây n i m t thân làm khách

Khách qua đ ng ch trách m ng xuân

G i chẵn đâu cũng xoay v n

Danh sông đ hảo, trong ng n v y nh

Đám ph n son C m C ch a đ

Gã Tây S n l u có quay v

Vì c này nói t cho nghe :

Lý chng c lý chng n quân Tây !

[1] B th (t c): u o i, l i.

[2] Rày: nay

[3] Theo nguyên bản nên dịch là “c a”, nhưng nay để cho nó dễ d.

*

Phép chép: Tiêu u s c a Trích Danh Ấn – tác giả c a bài Tây Sơn hành:

Trích Danh Ấn (1755 – 1794), người xã Bồ Tri huyện Gia Định – nay là thôn Bồ Tri, xã Nhân Thọ, huyện Gia Bình, tỉnh Bắc Ninh. Cháu Trích Phép, con Trích Danh Lâm.

Thi Hương để Giỏi nguyên. Thi Hội để Định giáp Tiến sĩ xuất thân (Hoàng giáp) khoa Đinh Mùi niên hiệu Chiêu Thống 1 (1787) để Lê Mến Đức.

Làm quan để Lê Chiêu Thống đến chức Viên ngoại lang, hành Chi u khám. Khi Lê Chiêu Thống chạy lên vùng Bắc Giang, ông đang giữ chức Nội hàn, đi theo làm tùy tùng. Chiêu Thống chạy sang nhà Thanh, ông về quê nhằm cùng Trích Quang Chân, Đặng Đình Tuấn d y binh chống triều Tây Sơn. Khi nghe tin Chiêu Thống chết ở Trung Quốc, ông gào khóc th th ng tiếc r i m t.

Tài Liệu: Địch Tịch Đêm Tân Hôn Của Vua Quang Trung

Tên: Thanh Kim Phạm

Chức vụ: Nhà văn, 22 Tháng 5 Năm 2011 20:13 -

Nguồn: Các nhà khoa học Việt Nam 1075-1919. Ngô Địch Tịch chủ biên. Nxb. Văn học, Hà Nội, 2006. trang 645.